

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# نقش بانوان حوزه‌های علمیه در تقویت عاطفه مادری با

الگوسازی از سیره حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها)

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوان پشایی

مؤلف:

رضوان زالوش<sup>۱</sup>

فاطمه پشایی<sup>۲</sup>

فرشته کرمی<sup>۳</sup>

مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر کلیائی

1399

---

1. دانش‌آموخته سطح (2)، مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر.

2. دانش‌آموخته سطح (2)، مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر.

3. طلبه سطح (3)، مدرسه علمیه نرجسیه شهرستان سنقر.

## چکیده

مادر زیباترین واژه‌ی آفرینش است و مؤثرترین عامل تربیت و نگاهبان سلامت روحی، روانی و جسمانی فرزند و جامعه است. مادری مهمترین نقشی است که زنان در خانواده بر عهده میگیرند. هر چند امروزه با نگرشهای فمینیستی، این نقشها به چالش کشیده شده، با تکیه بر طبیعت و فطرت زنانه، نقش مادری در آموزه‌های اسلامی به ویژه در آیات قرآن کریم و روایات معصومین (علیهمالسلام) مورد توجه ویژه قرار گرفته است. در این پژوهش نیز، از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است و داده‌ها از کتابها، قرآن کریم و احادیث گردآوری شده است. هدف این پژوهش این است که نشان دهد، نقش مادری، و عواطف مادرانه والاتر از دیگر نقشهاست و مسئولیت مادران در پیشگاه خداوند، عظیم است لذا حضرت زهرا (سلاماللهعلیها) نماد خوب مادری است؛ ایشان با جایگاه حساس مادری آشنا بود؛ با آگاهی‌هایی که از نیازهای کودکان داشت و به ابعاد گوناگون آن نیازها، پاسخ میداد. این مقاله نیز برگرفته از فرازهای مهم و تأثیر گذار زندگانی حضرت فاطمه (سلاماللهعلیها) در تربیت عاطفه مادری را بررسی می‌کند.

**واژگان کلیدی:** تقویت، عاطفه مادری، الگوسازی، سیره، حضرت زهرا (سلاماللهعلیها).

## فهرست مطالب

|         |                                                           |
|---------|-----------------------------------------------------------|
| 1.....  | مقدمه                                                     |
| 3.....  | نقش زن و رسالت مادری                                      |
| 5.....  | اهمیت تربیت عواطف و احساسات اولاد از منظر قرآن و روایات   |
| 6.....  | جایگاه محبت و دوستی در میان عواطف انسانی                  |
| 8.....  | مقام والای مادر در تربیت فرزندان                          |
| 9.....  | 1. نقش شیر، در تربیت کودک                                 |
| 11..... | 2. محبت کردن به کودک                                      |
| 13..... | 3. در آغوش گرفتن و بوسیدن و نوازش کردن                    |
| 14..... | 4. احترام و تکریم به شخصیت کودک                           |
| 17..... | 5. همبازی شدن با کودک                                     |
| 19..... | 6- رعایت رفتار عادلانه با فرزندان                         |
| 22..... | 7. وقت آزاد خود را بین فرزندان تقسیم کند                  |
| 23..... | 8. برنامه ها و فعالیتهایی متناسب با سن فرزندان ترتیب دهید |
| 24..... | نتیجهگیری                                                 |
| 25..... | فهرست منابع و مآخذ                                        |

## مقدمه

مادر اساس و ریشه‌ی همهی نیکی‌هاست. نقش کلیدی مادران در فرهنگ‌سازی موجب شده تا در نظام تربیتی و حقوق اسلام، توجه، تأکید و ارزش ویژه به نقش مادران شود. مادری مفهوم فرزندآوری و مراقبت از فرزندان همراه با برآوردن نیازهای مادی و روحی و فراهم کردن بستر مناسب برای رشد و پرورش صحیح آنها است. ایفای مسئولانه این مسئولیت، نقش مهمی در تربیت نسل و در نتیجه، سلامت جامعه انسانی دارد. شمار زیادی آیات و روایات که به نقش مادری پرداخته‌اند، نشانگر اهمیت این وظیفه خطیر است.

امروزه به دلیل گسترش افکار فمینیستی و انحراف آزادیهای فردی و اشتغال به کار زنان، مادری کردن زنان بیش از آنکه ارزش تلقی شود، مانع پیشرفت آنان به شمار میرود. عواطف، گرایشها و احساسات مادری، حالتی است که صفات عالی زیبایی را، در پرورش فرزند میداند و در این راه، از همه زمین‌ها و امکانات شخصی میگذرد. حقیقت زندگی مادر، عشق ورزیدن، دوست داشتن و فداکاری است.

لذا در فرهنگ الهی، برای داشتن فرزندانی موفق و خوشبخت باید الگویی مناسب داشت؛ بهرهمندی از الگوی نمونه و موفق یکی از مؤثرترین روشها میباشد؛ در این میان زندگی پر افتخار و الهامبخش حضرت زهرا (سلاماللهعلیها) سرمشق زیبا و جامعی است برای همهی انسانهای ترقی خواه به ویژه زنان کمالجو و نو اندیش؛ چرا که در وجود ارجمند او، خرد و اندیشه، کمال و ایمان وصفناپذیر

مطمئن کرد. به طور مثال مادر جوانی یک بعدازظهر در هفته را به نوبت به یکی از فرزندان خود اختصاص داده بود. او میگفت که در آن بعدازظهر خاص ضمن توجه به نیازهای سایر افراد خانواده سعی میکند بیشتر وقت و توجه خود را به یکی از فرزندان خود معطوف کند که آن روز به او اختصاص یافته است، این مادر برنامه‌ریزی فعالیتهای آن بعدازظهر هفته را به کمک فرزندان خود انجام میداد و لحظاتی شیرین و دلپذیر را با هر یک از آنها میگذراند. او اظهار میدارد که گاهی هیچ برنامه خاصی هم از قبل تدوین نمیشود، اما هر یک از فرزندان میداند که اگر تمایل داشته باشند وقت و توجه مادرشان را در اختیار خواهند داشت. (مقاله نقش خانواده در تقویت پیوندهای عاطفی بین فرزندان، 1396/1/30)

#### **۸. برنامه ها و فعالیتهایی متناسب با سن فرزندان ترتیب دهید**

فرزند بزرگتر حتی با یکی دو سال فاصله سنی باید بتواند از امتیازهای کوچک در مقایسه با خواهر و برادر کوچکتر خود برخوردار باشد. به عنوان مثال اجازه داشته باشد کمی دیرتر به رختخواب برود یا در سنین بالاتر امتیاز برخورداری از پول توجیبی کمی بیشتر را در مقایسه با سایرین با توجه به نیازهای خاص خود داشته باشد. برخی از خانواده ها فرزند بزرگ تر خود را از بسیاری از بازیها و فعالیتهای متناسب با سن او، به بهانه این که فرزند کوچکتر نمیتواند آن را انجام دهد یا ممکن است ناراحت شود محروم میکنند. این نوع تصمیمها باعث دلخوری و اجحاف به کودک بزرگتر میشود و به نفع هیچ یک از فرزندان نخواهد بود. (همان).

## نتیجه‌گیری

یکی از اهداف مهم نظام اسلامی منزلت خانواده و احیای مقام زن است. به اعتقاد ما، مادر مسئولیت دشواری را بر عهده دارد که در رأس آن ایجاد سکون و آرامش در خانواده و تعلیم و تربیت کودکان یا به عبارت دیگر، انسانسازی است.

رسالت اصلی که بر عهده زنان و مادران است، امری سهل و ساده و بیارزش نیست؛ بلکه در پرتو تلاشهای مادران دلسوز و آگاه است که فرزندان برومند و سالم پرورده میشود.

به این منظور ما سراغ درخشانترین، بهترین و برترین نمونه خلقت زن رفته‌ایم و اندیشه‌ها و سلوک آن بانوی بزرگوار، حضرت فاطمه (سلام‌الله‌علیها) را سرلوحه‌ی شناخت وظایف و حقوق و کارکرد

این جنس لطیف قرار داده‌ایم، چرا که معتقدیم آنچه یک جامعه را دگرگون میکند، نحوه‌ی عملکرد زنان و در واقع مادران آن جامعه است.

وقتی بانوان حوزوی و ما به این باور برسند که نقش مادری آنان چه اندازه بر محیط جامعه تأثیرگذار است، باید با بهره‌گیری از الگوهای ناب و نمونه که ائمه معصومین (علیهم‌السلام) و در رأس آنان حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها) است با الهام گرفتن از زندگی این بزرگواران، زندگی خانوادگی خویش را سامان داده و به یک خانواده موفق و سالم برسند.

## **فهرست منابع و مآخذ**

✽ قرآن کریم، ترجمه مهدی الهی قمشهای.

1. امینی، ابراهیم، آئین تربیت، تهران: انتشارات اسلامی، 1368.

2. بهشتی، احمد، اسلام و حقوق کودک، قم: انتشارات تبلیغات اسلامی، 1377.

3. تهیه و تدوین دفتر مقام معظم رهبری، زن از دیدگاه مقام معظم رهبری، تهران: انتشارات

بیطرفان، 1385.



4. حرّ عاملي، محمد بن حسن، وسائل الشيعه، بيروت - لبنان: مؤسسه آل البيت (عليها السلام)، 1429 ق.
5. دشتي، محمد، نهج الحياه (فرهنگ سخنان فاطمهي زهرا (سلام الله عليها))، قم، انتشارات قدس، 1382.
6. رشيدپور، مجيد، تربيت کودک از نظر اسلام، تهران: انتشارات انجمن اولياء و مربيان، بيتا.
7. طاهري، حبيب الله، سيري در مسائل خانواده، بيجا، انتشارات امير كبير، 1384.
8. طبرسي، حسن بن فضل، مكارم الاخلاق، بيروت، انتشارات الاعلمي المطبوعات، 1392.
9. طبسي، محمد جواد، حقوق فرزندان در مكتب اهل بيت، قم، انتشارات اسلامي حوزه علميه قم، 1374.
10. فلسفي، محمد تقی، کودک از نظر وراثت و تربيت، تهران: نشر فرهنگ اسلامي، 1386.
11. قائمي، علي، نقش مادر در تربيت، تهران، انتشارات اميري، بيتا.
12. مجلسي، محمد باقر، بحار الأنوار، بيروت - لبنان: انتشارات دارالاحياء التراث، بيتا.
13. محدث نوري حسين، مستدرک وسائل الشيعه، قم: انتشارات آل البيت، 1340.
14. محمدزاده، راضيه، مادر اگر اين گونه بود، تهران: انتشارات منير، 1384.
15. محمدی ری شهری، محمد، ميزان الحكمه، بيجا: انتشارات دارالحديث، 1386.
16. مروجي طبسي، محمد جواد، حقوق فرزندان در مكتب اهل بيت (عليها السلام)، بيجا: انتشارات تبليغات اسلامي، 1387.

17. مظاهري، حسين، تربيت فرزند از نظر اسلام، قم: انتشارات ام ابیها، 1380.

18. هندی، حسامالدين، كنز الاعمال في الاسنن الأقوال و الأفعال، بيروت، انتشارات مؤسسه

الرساله، 1405ق.